



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni  
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones  
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis  
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis  
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -  
Libros Vndecim Complectens

**Henricus, de Sancto Ignatio**

**Leodii, 1709**

Caput III. Morosa delectatio de rebus obscœnis est mortale peccatum  
contra hoc præceptum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

industria utilis ad mercatam, &c. sicut decimo præcepto prohibetur similis concupiscentia domus, agri, ancilla proximi.

9 Et quemadmodum quinto præcepto, *Non occides*, non solum prohibetur opus externum homicidii, sed & alii actus, tam interni, quam externi, eò ducentes, vel hominem excitantes; sic etiam sexto præcepto, *Non mœchaberis*, non solum prohibetur opus externum adulterii, sed & omnes actus etiam interni, sive ad adulterium, sive ad alium quemcumque illicitum concubitus, & omnem illicitum membrorum genitalium usum ducentes, vel excitantes, prout Christus apertè declarat Math. 5. *Audistis, quia dictum est antiquis, Non mœchaberis: ego autem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est in corde suo.* Nec refert quòd concupiscentia mulieris prohibetur nono præcepto, quia idem duobus præceptis inhiberi nihil vetat. Videri possunt Augustinus l. 2. q. 72. in Exod. S. Thomas 1. 2. q. 100. a. 5. ad 5. Catechismus Rom. in explic. 9. & 10. præcepti.

10 Enimverò, cum dicitur, *Non mœchaberis*, toti homini dicitur, qui eum corpore constet & animo, non solum prohibetur ne corpore, sed & ne animo mœchetur. Potrò nomine *mœchia*, omnis illicitus concubitus, atque illorum membrorum non legitimus usus, prohibitus debet intelligi, ait Augustinus loco relato, omnis proinde actus & species luxuriæ, sive sit adulterium, sive fornicatio, sive stuprum, &c.

CAPUT III.

*Morosa delectatio de rebus obscænis est mortale peccatum contra hoc præceptum.*

11 **M**orosam delectationem intellige, quæ plenè deliberata est. Non enim morosa dicitur à mora temporis, sed à mora rationis & voluntatis, ex eo scilicet quòd ratio deliberans circa eam immoratur, nec repellit, sed tenet, & voluit libenter, quæ statim ut atigerunt animum, respui debuerunt, ait S. Thomas 1. 2. q. 74. a. 6. ad 3. Morosa proinde delectatio non est de cogitatione sola, sed de re obscæna cogitata, v. g. de fornicatione, adulterio, &c.

12 Ante probationem assertionis, observandum 1.º. Judæos aliquos tam errasse errasse, ut putarint, præcepto *Non mœchaberis* solum prohiberi actus externos luxuriæ, non internos. Iste namque est error, quem Christus refutavit Math. 5. cum dixit: *Audistis, quia dictum est antiquis, Non mœchaberis: ego autem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est in corde suo.* Et ratione etiam refutatur, quia omnis actuum externorum malitia formaliter provenit ab internis, uti to. 1. demonstravimus. Meritò ergo Christus docet, posse aliquem in corde suo, & coram Deo, reum esse fornicationis, adulterii, &c. licet nihil

Tom. II.

tale exterius commisisset. Nec hoc potest invincibiliter ignorari, præsertim à Christianis, qui scire tenentur Decalogum, ita ut mirum sit Sanchezio l. 1. in Decal. c. 16. n. 16. & 17. probari potuisse improbabilem hanc propositionem: *Si rusticus à viro, existimato docto & pio, audivisset, fornicationem & furum externa esse peccata, at licere fornicandi & furandi desiderium, quibusdam Neotericis doctis videtur hanc ignorantiam minimè excusare.... At quamvis hoc probabile sit, probabilius tamen credo, illum actum internum excusari omninò à malitia, ratione illius ignorantia invincibilis.* O Deus! qualis aberratio in homine quem Bibliotheca Scriptorum Societ. ad eò extollit! Ergone Scriptoris illius à suis ad eò magnificati autoritas inducere potest opinionem probabilem, ignorantiamque inculpabilem, contra evidens naturæ lumen, & contra manifestissimam in contrarium Salvatoris declarationem?

Observandum 2.º. diversis modis peccati interno luxuriæ peccato. Primus est, dum homo in corde absolute atque efficaciter resolvit committere opus aliquod luxuriosum, v. g. fornicationem, mollitiem, &c. Et hoc, omnium confessione, peccatum est, ejus speciei ac gravitatis, cujus est opus ipsum externum, efficaciter & absolute volitum. Id enim apertè significant laudata Christi verba.

Secundus modus est, dum homo, seu voluntas ipsius, absolute quidem non resolvit committere opus illud externum, nec in illud absolute consentit, affectus tamen ipsius non minus inordinatus est respectu Dei: eò quòd opus illud non respuat secundum se, ut est offensa Dei; imò illud amet, absoluteque committere vellet, si aliud non obstaret, nisi offensa Dei, sed illud hic & nunc absolute non vult, quia timet infamiam, vel parentum offensam, vel aliquid aliud distinctum ab offensa Dei.

Tertius est, dum ne quidem habetur ejusmodi voluntas conditionata, habetur tamen consensus expressus in delectationem, ortam ex cogitatione rerum obscænarum, seu ex rebus ipsius obscænis cogitatis, quarum cogitationes non solum non repelluntur, sed libenter habentur, in menteque retinentur, ut ex iis delectatio percipiatur. Tres illi modi contingere non solent animabus timoratis.

Quartus modus, ipsis aliquando contingens, est dum expressè non admittitur obscæna cogitatio, seu delectatio inde resultans, admittitur tamen interpretativè, seu aliquo modo implicite, quatenus negligitur repulsa illius, quæ negligentia quantò est major, tantò culpabilior. Ad dijudicandum verò (quomòdò ab homine dijudicari potest) an & quæ in eo culpa intervenerit, nonnulla attendenda sunt. 1.º. an obscænas passus cogitationes, ad eas reflexerit, & quamdiù? Nam si brevissimo tempore, v. g. mediù *Ave Maria*, absque reflexione eas passus sit, rejeceritque statim atque reflexit, signum est non consen-

sus. 2<sup>o</sup>. si conatus quidem sit rejicere, sed dubitet an non nimis languide, ac per consequens an non interveñerit consensus aliquis saltem imperfectus? Videndum tunc an diu in illis manserit post reflexionem? Nam quò diutius, eò magis timendum (ceteris paribus) ne reverà consensus aliquis adfuerit. 3<sup>o</sup>. dum cogitatio per aliquod tempus duravit, videndum quid fecerit, ut ab ea se liberaret? An scilicet conatus fuerit animum ab illa revocare per libri pii lectionem, per orationem, per piam cogitationem, per colloquium cum aliis, &c. 4<sup>o</sup>. videndum, an obscenam cogitationem passus, sit homo timoratus, ejusmodi cogitationes horrere solitus, an homo liberior, illicque addictus? Aliter namque de uno judicandum in dubio, quàm de altero, favorabilius utique de priori, quàm de posteriori. 18 5<sup>o</sup>. quaedam esse cogitationes, secundùm se absolute non obscenas, quæ tamen cum obscenis affinitatem habent, affectionesque seu etiam motiones venereas, dum illis non resistitur, facile excitant, & sic in peccatum inducunt. Et ideò cor ab illis custodiendum, ne demon per eas in tentationem inducat. Sic enim tentare solet animas timoratas, quibus non statim immittit cogitationes aperte obscenas (utpote quas statim rejicerent) sed paulatim progrediens, primò incipit ab illis, quæ quia aperte non sunt obscenæ, faciliùs admittuntur, & admittæ disponunt ad admittendas prorsus obscenas, delectationesque venereas. Et ideò superveniens earum tentatio difficiliùs superatur, eique faciliùs succumbitur. Et ista est via magis ordinaria, per quam astutia diabolica castitatem expugnat timoratorum. Ideò etiam principiùs obstandum, sollicitèque cavendum à dictis cogitationibus, tamquam disponentibus ad delectationes & affectiones obscenas. Interficiendus quippe est hostis, dum parvus est. Siquidem beatus qui *renebit & allidet parvulos ad petram.* Unde Hieronymus epist. ad Demetr. *Si in cogitationes tuas coluber ascenderit, omni custodia serva cor tuum. . . . Incentiva vitiorum statim in mente jugules, & parvulos Babylonis allide ad petram (quæ est Christus) in qua serpentis vestigia non reperiuntur.*

19 Hæc observatis probatur assertio nostra (quam cum S. Francisco Salesio Intrad. ad vit. devot. p. 4. c. 61. tradit S. Thomas citatà q. 74. a. 8. & 2. 2. q. 154. a. 4. & q. 15. de verit. a. 4. ubi contrariam paucorum opinionem reprobat velut *adversam Augustino, & vergentem in periculum animarum*) 1<sup>o</sup>. ex Matth. 5. *Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mæchatus est in corde suo:* verba namque ista SS. Patres non solum intelligunt de vidente ad concupiscendum concubitum illius, sed etiam de vidente ad concupiscendam in mente delectationem de illa visa, sive de vidente ut oblectetur solo aspectu ipsius. Ita enim (cum aliis) Chrysostomus homil. 17. in illum locum.

2<sup>o</sup>. ex Job 31. *Pepigi fedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.* Quæ verba Glossa interlinearis intelligit de cogitatione delectationeque morosa. Quam esse mortalem, verba declarant sequentia: *quam enim partem haberet in me Deus?*

3<sup>o</sup>. S. Thomas a. 8. citato idipsum probat ex hæc Augustini verbis l. 12. de Trin. c. 12. *Noc sane, cum solâ cogitatione mens oblectatur illicitis, non quidem decernens esse faciendâ, tenens tamen & volvens libenter, quæ statim ut adtigerunt animum respui debuerunt, negandum est esse peccatum, sed longe minus, quàm si & opere statueretur implendum. . . . Totus quippe homo damnabitur, nisi hæc quæ sine voluntate operandi, sed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per Mediatoris gratiam remittantur. Atqui nullus damnatur, nisi pro peccato mortali, uti subsumit S. Thomas.*

Non itaque docuit sanctus Augustinus, 2<sup>a</sup> morosam de rebus venereis delectationem solum esse venialem, prout ipsi Martinonus imponit in præfatione sui Antijansenii, & quidam alii, decepti ex eo quòd ibidem dicat, quòd *de talibus cogitationibus venia pendenda est, peccatusque percipiendus, atque dicendum, dimittite nobis debita nostra, &c.* Istud namque argumentum sibi objicit S. Thomas q. 15. de verit. a. 4. ad 1. responderique quòd *sicut Augustinus dicit in Enchiridion, oratio Dominica, & alia hujusmodi, non solum ad delenda venialia valent, sed & ad remissionem mortalium, quamvis non ita sufficienter ad delectationem mortalium, sicut venialium.*

Dum autem l. 2. contra Julian. c. 10. veniales hujusmodi cogitationes dicit, de plenè deliberatis non loquitur, sed de iis quæ ex semiplena deliberatione, semiplenæque consensu furtim irrepunt, prout ostendit Cardinalis Norisius in Vindiciis Augustinianis.

4<sup>o</sup>. S. Thomas ibidem hæc ratione assertionem nostram probat, quòd aliquis consentiat in delectationem carnalem, hoc nihil aliud est, quàm quòd ipse consentiat in hoc quòd effectus ejus sit inclinatus in fornicationem. Nullus enim delectatur, nisi in eo quòd est conforme appetitui ejus. Quòd autem aliquis ex deliberatione eligat quòd affectus ejus conformetur his quæ secundùm se sunt peccata mortalia, est peccatum mortale.

In idem recidit discursus, quem facit de 2<sup>a</sup> verit. a. 4. citato: *Quandocumque ratio se subijcit peccato mortali per approbationem, tunc est peccatum mortale. . . . Tunc autem ratio se subijcit peccato mortali per approbationem, quando se subijcit huic delectationi perversa. Tunc autem se subijcit huic delectationi perversa, quando in eam consentit.*

In idem quoque recidit sequens argumentum: 2<sup>a</sup> omnis amor objecti mortaliter mali, est mortale peccatum (sicut enim speciem, sic malitiam, malitiæque gravitatem, cate-

ris paribus, sumit ab objecto, juxta illud Olee: facti sunt abominabiles, sicut ea que dilexerunt. Et istud Augustini: talis dilectio est, quale est quod diligit. Sed quisquis morosè delectatur de objecto mortaliter malo, amat illud: nullus enim delectatur, nisi de eo quod amat. Ergo, &c.

27 5°. delectationes eodem modo bonæ sunt, vel malæ, licitæ, vel illicitæ, quo operationes, seu objecta circa quæ versantur, ut ex Philosopho I. Ethic. & I. Metaphys. probat S. Thomas de verit. a. 4. non semel citato, & ratio est, inquit, quia delectatio alicujus operationis, & ipsa operatio ad idem genus reducuntur, sicut operatio virtutis, & delectatio de eadem, ad eandem virtutem, v. g. operari justa, & delectari de operibus justis, ad eandem virtutem justitiæ. Sed ipse actus fornicationis est in genere peccati mortalis. Ergo & delectatio de fornicatione cogitata. Et ibidem ad 8. delectatio que consequitur cogitationem ex parte actus cogitatus, reducitur ad eandem genus: quia nullus delectatur in aliquo, nisi afficiatur ad illud, & apprehendat illud ut conveniens. Unde qui consentit in delectationem interuentem, approbat exteriorem, & vult saltem eam frui, cogitando de ea.

28 6°. quisquis in materia exteriori voluntariè depingit tabellam inhonestam, delectaturque in aspectu illius, mortaliter peccat. Igitur & quisquis ejusmodi tabellam voluntariè depingit in mente sua, delectaturque in aspectu interiori, sive in representatione ipsius.

29 7°. ad peccatum mortale necessaria non est approbatio efficax, sive consensus efficax in opus. Aliàs qui solo animo approbaret horrendum peccatum alienum, v. g. patricidium, sodomiam, &c. in eoque sibi complaceret, absque voluntate illud exequendi, mortaliter non peccaret, contra Apostolicum istud: digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

30 Istæ sunt rationes, propter quas SS. Patres, Hieronymus, Gregorius, Bernardus, &c. tam vehementer inculcant, cogitationes malas, statim atque animum pulsant, jugulandas, laudatusque Gregorius can. hinc etenim dist. 49. dictarum cogitationum voluptate animam pascentes arceat ab altari. Quia (inquit) avertere aliena peccata non valet, is quem aabuc propria devastant.

CAPUT IV.

Satisfit objectionibus, earumque occasione variis difficultatibus.

31 Obijcies 1°. Jacobi I. dicitur: Peccatum, cum consummatum fuerit, generat mortem. Sed peccatum morosæ delectationis non est consummatum. Ergo non generat mortem.

Nego consequentiam. Neque enim Jacobus ibi dicit, peccatum, cum consummatum non fuerit, non generat mortem, sed tria distinguit, conceptionem, partum & consum-

Tom. II.

mationem peccati. Concupiscentia verò tunc concipit peccatum, cum tendit in objectum mortaliter pravum cum semipieno consensu. Parit autem, dum plenus consensus accedit. Consummat, dum in opus externum prorumpit. Apostolus itaque non negat in secundo gradu mortale peccatum, sed in tertio specialem agnoscit modum generandi mortem, seu æternam damnationem, quatenus peccator, dum usque adeò Dei timorem abiecit, ut peccatum non solum mente pepererit, sed & opere perpetraverit, in illud facillè relabitur; ex repetitione perpetratione facillè labitur in consuetudinem; ex consuetudine in quamdam peccati necessitatem, & ab ea in æternam tandem damnationem. Quod non tam facillè accidit, dum peccatum, licet cogitatione admissum, opere non est perpetratum, sed aliquo Dei timore ab ista perpetratione prohibetur. Facillius namque sanatur, quam quod exteriori opere est consummatum.

Obijcies 2°. potest quispiam morosè delectari de objecto secundum se malo, sed à malitia per mentem præciso, v. g. de copula cum femina, representata tanquam uxore sua, vel sub conditione quod uxor sua esset. Atqui mortale non est morosè delectari de objecto à malitia præciso; sicut mortale non est objectum à malitia præcisum desiderare, dicendo v. g. vellem habere copulam cum illa, si foret uxor mea, vel si esset licitum.

Respondeo representationes illas esse de numero earum, quas n. II. diximus affinitatem magnam cum obicænis habere, affectionisque, seu etiam motiones venereas facillè excitare, atque in peccatum inducere. Et ideo tamen ejusmodi præcisiones absolute fieri possent physicè loquendo, moraliter vix esse possibiles in praxi propter naturam corruptionem, sympathiamque magnam inter cogitationem, imaginationem, & partem sensitivam, quarum licet prima sit præcisiva, secunda & tertia talis non est. Quo fit ut peccati mortalis periculo magno se exponat, qui ejusmodi representationes voluntariè admittit, eaque ratione mortaliter peccet, uti magno damno suo innumeri experti sunt, quorum castitatem per similes representationes diabolus expugnavit, ut supra dixi. Ab illis proinde velut à facie colubri fugiendum: quia per eas coluber infernalis se insinuare solet, animalque alioqui timoratas seducere, ipsisque illudere.

Reverà namque præcisiones illæ in praxi sunt illusoriae, quia dum representationes illæ à parte intellectiva transeunt ad imaginativam, imaginativa copulam illam representat ut præsentem, de eaque ut præsentem delectationem, venereamque motionem (profectò non præcisivam) excitat in parte sensitiva, vel saltem excitare nata est. Igitur duplici ex capite peccatum incurritur mortale, tum quia copula illa sine malitia esse non potest præsens; cum femina representata de præsentem non sit uxor: